

BÖLGESEL YENİLİK POLİTİKASININ UYGULAMA MEKANİZMALARI

Auelgazina Tolkyn KUDAIBERGENOVNA*
Duiskenova RAIGUL**

Özet

Dünyadaki sürekli değişimlerin ışığında, yenilikçi politikalar modern gelişmede önemli bir faktör haline gelmektedir. Buna karşılık, inovasyon faaliyeti, ülke ekonomisinin büyümesini ve ekonominin yapısal olarak yeniden düzenlenmesini sağlayan güçlü bir kaldıraç haline geliyor. Bu bağlamda, bölgelerin yenilikçi gelişimi devletin stratejik olarak önemli hedeflerinden biridir. Devlet stratejisinin ve ekonomi politikasının ayrıntılarının merkezinde, bölgelerin inovasyon faaliyetlerini artırmak yer almaktadır. Herhangi bir ülkedeki bölgelerin geliştirilmesi, inovasyonun teşvik edilmesi ve uygulanması, bölgesel ve küresel pazara entegre edilmiş rekabetçi üretimin geliştirilmesi yoluyla ülke ekonomisinin derin çeşitlendirilmesi temelinde gerçekleştirilebilir. Kazakistan'ın bölgeleri önemli kaynak - hammadde, üretim ve personel potansiyeline sahiptir. Yenilikçi yapıların ve yönetim mekanizmalarının hazırlanmasında bölgesel ekonomilerin inovasyon ve teknolojik gelişiminin ve rekabet gücünün artırılmasının en önemli konularına derinlemesine dikkat edilmesi gerekmektedir. Bu nedenle, bölgesel inovasyon politikasının uygulanmasının düzeylerini ve özelliklerini incelemek önemlidir.

Anahtar Kelimeler: politika, bölgeler, yenilik, teknoloji, kalkınma, seviye, potansiyel, rekabet gücü.

MECHANISMS FOR THE IMPLEMENTATION OF REGIONAL INNOVATION POLICY

Abstract

In connection with the changes taking place in the world, innovation policy is becoming an important factor in modern development. In sequence, innovation becomes a powerful lever for economic growth and structural adjustment of the economy. On this subject, the innovative development of the regions is one of the strategically important goals of the state. The specifics of the state strategy and economic policy are based on increasing the innovation activity of the regions. The increase of regions in any country can be achieved on the basis of a deep diversification of the country's economy by stimulating and introducing innovative activities, developing competitive production integrated into the regional and world market. The regions of Kazakhstan have significant resource and raw materials, production and personnel potential. The most important issues of innovative and technological development and increasing the competitiveness of regional economies require deep attention in the preparation of innovative structures and management mechanisms. Therefore, it is important to study the levels and features of the implementation of regional innovation policy.

Keywords: politics, regions, innovations, technologies, development, level, potential, competitiveness.

Küreselleşmenin dünya toplumunda yaygınlaşması, sanayinin dinamik teknolojik gelişimi, dijital toplumun hâkimiyeti Kazakistan Cumhuriyeti'nin kalkınma stratejisinin etkin bir şekilde uygulanmasına katkıda bulunmaktadır. Bu bağlamda ülkemizin temel amacı, güçlü bir devlet, gelişmiş bir ekonomi ve ortak emeğe dayalı güçlü bir toplum yaratmaktır.

Herhangi bir ülkenin her bölgesi, diğer bölgelerle birlikte bütün bir ekonomik birim oluşturur. Ayrıca her bölgenin kendi doğal kaynakları, ekonomik gelişme düzeyi ve ekonomik yapısı vardır. Bu bağlamda devlet bölgesel politika geliştirir ve uygular. Sonuç olarak, ekonominin devlet düzenleme sisteminde, bölgenin özelliklerini dikkate alarak rasyonel bir yönetim sistemi oluşturarak ve bunu uygulamak için mekanizmalar geliştirerek en uygun politikayı uygulamak önemlidir. Bu bağlamda, bölgelerin geliştirilmesi amacıyla, devlet yapısında sosyal, ekonomik, politik, yasal, kültürel, demografik ve diğer alanlarla birlikte bir dizi ortak tedbirin uygulanması mümkün görünmektedir. Böyle bir adımın nihayetinde bölgelerde istikrarlı ekonomik büyümenin anahtarı olabileceği sonucuna varılabilir.

Bölgesel politikanın uygulanmasındaki yeni yönlerden biri, teknolojik gelişme ve ekonominin rekabet gücünü artırma yolunda önemli bir adım olan yenilikçi yapıların ve bunların yönetim mekanizmalarının geliştirilmesidir. Çünkü yenilikçi gelişme, üretim süreçlerinde bilimsel araştırma ve teknolojiyi hızla kullanan

*Doctor of Political Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Social and Humanitarian Disciplines of the Kazakh Academy of Labor and Social Relations Almaty, Kazakhstan a.tolkyn@mail.ru.

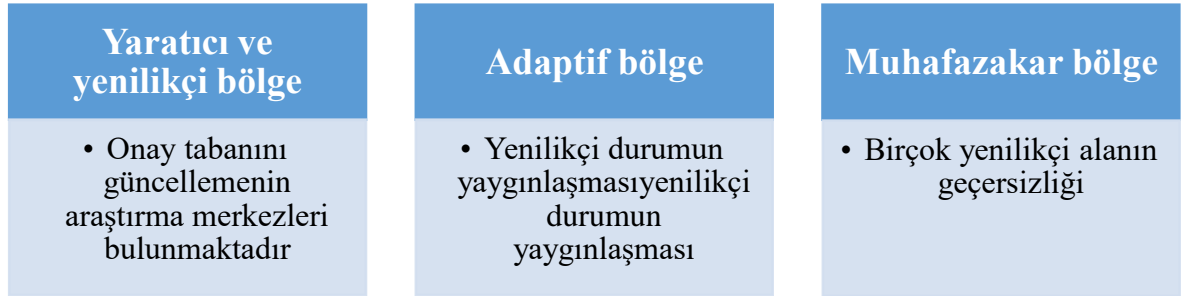
**Senior lecturer of the Department «Economics and business» of the Kazakh Academy of Labor and social relations Almaty, Kazakhstan.

ekonomik sistemin verimliliğini artırmanın yeni bir yolu ve yaklaşımıdır. Kısacası, inovasyon, çığır açan bir ekonominin temelidir. Yüksek teknoloji üretimin gereksinimlerini karşılamak için, herhangi bir devletin bilimsel ve teknolojik, yenilikçi modernizasyon ve ilerlemeyi ve üretim kapasitesini artırmayı amaçlayan bir gelişim yolunu seçmesi önemlidir. Bu durumda teknoparklar, ulusal araştırma merkezleri, bilim ve teknoloji bölgeleri vb. modern bilimsel ve yenilikçi altyapının modern unsurlarının kurulması, yüksek düzeyde bilimsel ve teknolojik potansiyele sahip bilimsel, teknik ve endüstriyel kuruluşlar ve işletmeler ağı olan şehirlerde büyük bir fırsat sunmaktadır. Buna karşılık, bölgelerin gelişiminde öncelikli olarak teknolojik, entelektüel ve bilgi yönü bölgelerin kalkınmasında bir öncelik olacaktır.

Bölgelerin rekabet gücünün gelişimi üzerindeki en büyük etki aşağıdaki koşullardan kaynaklanmaktadır: inovasyon sistemlerinin oluşturulması, inovasyonu teşvik mekanizmalarının uygulanması, yenilikçi iş yapılarının organizasyonu. Bu açıdan bakıldığında, inovasyon politikası, devlet yapısında rekabetçi etkili bir ulusal endüstri ve yüksek teknoloji endüstrisinin oluşturulması için elverişli koşullar yaratmak ve girişimciliği desteklemek için bir dizi önlem içermektedir. İnovasyon politikasının temel amacı, yerli ürünlerin rekabet gücünü sağlamak, böylece ülkenin refahını arttırmak, yatırım kaynaklarını üretim ve üretim dışı sektörlerin yenilikçi tesislerine çekmek ve toplumun ekonomik kalkınmasını ve güvenliğini sağlamaktır. Bu nedenle ürün ve malların rekabet gücünün hakim olduğu günümüzün küreselleşen dünyasında inovasyonun önemi özeldir. Örneğin, gelişmiş ülkelerin istikrarlı ekonomik büyümeleri, inovasyonu sürekli destekleyen ve teşvik eden politikalar sayesinde mümkün olmuştur. Bu politika, ülke ekonomisinin gelişmesini sağlayan ileri teknolojilerin, yeni yönetim biçimlerinin, bilim adamlarının ve mucitlerin icatlarının hızlı bir şekilde üretime sokulmasını amaçlamaktadır. Bu nedenle, küresel sürecin yarattığı yenilikçi faaliyetler, herhangi bir devletin gelişim tarihinde özel bir yere sahiptir. Ülke ekonomisinin ve münferit bölgelerin dengeli kalkınmasını sağlamak için inovasyon faktörlerinin tanıtılması, ekonominin genişlemeden yoğunlaşmaya geçişine katkıda bulunacaktır. Ekonominin rekabet gücünün artırılması konusu göz önüne alındığında, bilimsel araştırmaların başarısı ve yönetim ve pazarlama araştırması sonuçlarının yanı sıra ürün standardizasyonu ve sertifikasyonu vb. bu alanlardaki geri kalmışlığı giderecek tedbirlere daha fazla dikkat edilmesi gerekmektedir. Böylece, inovasyon süreçleri bölgedeki sosyo-ekonomik sürecin ayrılmaz bir parçası olarak yansıtılır ve ekonomik durumun istikrara kavuşmasını ve bilimsel ve teknolojik politikanın büyüme oranını belirlemenin temelini oluşturur.

Buna göre, Batılı bilim adamları tarafından önerilen bölge tipolojik kavramı, bölgelerde yenilikçi faaliyetlerin uygulanmasında kullanılabilir (Şekil 1):

Şekil 1 - Bölgenin tipolojik kavramı. Not: Yazarlar tarafından derlenmiştir.

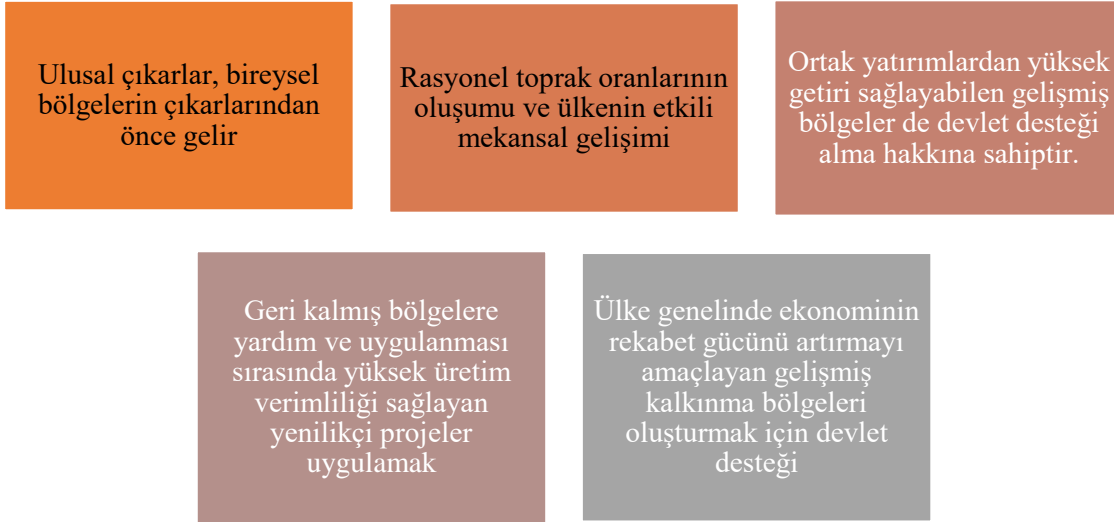
Yaratıcı, uyarlanabilir ve muhafazakar kavramına bağlı olarak, bölgenin gelişimi, atalet ve atalet hareketinin eşitsizliği anlamına gelir. Coğrafi konumlarına bağlı olarak bölgeler arası ve bölge içi seviyelerde “merkez – orta çevre – çevre” koşullarına göre bulunurlar [1].

Bu açıdan bölgenin yenilikçi politikasını içermesi gereken noktalar olarak aşağıdaki eylem sistemi önerilebilir [2]:

- Bölgenin sürdürülebilir sosyo-ekonomik kalkınmasını sağlamak için gelecek vaat eden bölgesel bilimsel, teknolojik ve yenilikçi programları ve projeleri oluşturmak ve uygulamak.
- Bölgenin yenilikçi potansiyelini geliştirmek ve bunları etkin kullanmak, yenilikçi hizmetlerin iş planlamasını geliştirmek.
- Bölgesel öneme sahip bilimsel, teknik ve yenilikçi programların ve projelerin gerçekleştirilmesi amacıyla kamu-özel ortaklık mekanizmalarının geliştirilmesi yoluyla bütçe ve bütçe dışı kaynaklardan yatırım çekmek.
- Bölgenin ekonomik sektörlerinin yapısal ve teknolojik modernleşmesinin gerçekleştirilmesinde yerli ve yabancı bilimin başarılarını maksimum kullanmak.
- Bilimsel ve teknik gelişme alanında bir bölgesel sözleşmeler sisteminin uygulanmasını sürdürmek.
- Bilimsel, teknik ve yenilikçi ürünlere yönelik bölgesel talebin odağını artırarak bölgesel öneme sahip sosyo-ekonomik sorunları ele almak.
- Yenilikçi ve yaratıcı faaliyetlerin teşvik etmek, bölgelerde oluşturulan ürün ve teknolojilerin patent koruma düzeyini arttırmak.
- Her seviyedeki bütçelerle yapılan bilimsel araştırmaların sonuçlarının elde edilmesinde ulusal çıkarların korunmasına yardımcı olmak ve bölgelerde oluşturulan ürün ve teknolojilerin ulusal içeriğinin artmasını sağlamak.

- Bölgenin bilimsel, bteknik ve inovasyon faaliyetlerinin bu alanlarda mevzuatın gerekliliklerine uygunluğunu izlemek ve kontrol etmek.

Buna karşılık, bölgesel yenilik politikası ulusal ve bölgesel düzeylerde uygulanmalıdır [3]. Ulusal düzeyde bölgesel yenilik politikasının uygulanması için bir mekanizma sistemi oluşturmanın temel konsepti aşağıdaki kurallara dayanmalıdır (Şekil 2):

Şekil 2 - Ulusal düzeyde bölgesel yenilik politikasının uygulanmasına ilişkin kurallar. Not: Yazarlar tarafından derlenmiştir.

Devletin genel ekonomik politikasının özü olarak inovasyon politikası, her şeyden önce, endüstriyel üretimin yenilikçi yeniden yapılandırılmasının uygulanmasıyla ilişkilendirilmelidir [4].

Günümüz teknolojik teşhisler, seçilen işletmeler için yol haritalarının hazırlanması ve bunlara dijital teknolojilerin uygulanması için çalışmalar tamamlanmaktadır. İşletmelerin gelişmiş dijital teknolojilerin benimsenmesini teşvik etmek amacıyla, “Verimlilik – 2020” programı kapsamında, üretkenliği artırmak amacıyla endüstriyel ve yenilikçi hizmet düzenlemelerinde uygun değişiklikler yapılmıştır. En önemli yenilik, Endüstri 4.0 teknolojisini uygulama maliyetlerinin geri ödenmesine odaklanılmasıdır. Ayrıca, önemli işletmelerin dijitalleştirilmesine yönelik projelerin hayata geçirilmesi için çalışmalar devam etmektedir. 2025 yılına kadar 140,2 milyar tenge değerinde 14 projenin hayata geçirilmesi planlanıyor. Bunların uygulanmasının ekonomik etkisinin 2025 yılına kadar 239,8 milyar tenge (VDS) seviyesine ulaşması bekleniyor. Bunlardan geçen yıl üç proje uygulandı (2 ERG projesi, 1 Kazzink projesi). 2025 yılına kadar bölgeler için farklı uygulama tarihlerine sahip dijitalleşme planları geliştirilmiş olup, 72 proje (49 işletme) olmak üzere 143 dijitalleşme projesi (86 işletme) uygulanacaktır. Dijital teknolojilerin tanıtılmasının önemli bir etkisi, özellikle tehlikeli endüstrilerde endüstriyel güvenliğin artırılmasıdır [5].

2020-2025 yıllarını kapsayan dönemi endüstriyel ve yenilikçi kalkınma devlet programı kavramı, “basit şeyler ekonomisi”nin geliştirilmesini, iç piyasanın yerli mallarla doldurulmasını, imalat sanayinde ihracatçıların

desteklenmesini ve büyük, çığır açıcı projelerin uygulanmasına olanak sağlamaktadır. Aynı zamanda “Stratejik Kalkınma Planı -2025”in sürekliliği sağlanmakta, ana inisiyatifler ve ilkeler dikkate alınmaktadır[5]. Katma değer maksimum artışını sağlayan entegre eğitim, bölge ekonomisinin yapısını şekillendirirken öncelikli yönere sahip olmalıdır. Bu nedenle, malzeme üretiminin sektörlerarası entegrasyon grupları arasında hem bölge içinde hem de bölge dışında talepleri karşılamalıdır. Diğer tüm işletmeler veya kuruluşlar, işlevsel amaçlara göre, bu yapılara, programlama üretimine hizmet eden bağımsız varlıklar olarak gruplandırılmalı veya dâhil edilmelidir.

Sonuç olarak, sanayi-yenilikçilik politikasının amacı, imalat sanayinin öncelikli sektörlerini belirleyerek, ulusal ekonominin rekabet gücünü artırmak için birincil olmayan sektörü geliştirerek imalat sanayilerinin iç ve dış pazarlarda rekabet gücünü artırmaktır. Bu nedenle, inovasyon ve teknolojik gelişmenin ve bölge ekonomilerinin inovasyon yapılarının ve yönetim mekanizmalarının hazırlanmasında geliştirilmesi ve bölgesel politikanın doğru oluşturulması için geniş bir alan oluşturulması önemlidir. Bu bağlamda, devletin inovasyon politikasının uygulanması sırasında, iç ve dış pazarlarda talep edilen işlenmiş ürünlerin üretimini artırmadan tam bir gelişme elde etmek mümkün değildir. Bu tür değişikliklere adım atmak, ülkenin endüstriyel üretim yapısında olumlu değişikliklere, modern kurumsal yapılar oluşturmaya ve uzun vadeli hizmet-teknolojik ekonomiye geçiş için bir temel geliştirmeye olanak sağlayacaktır. Bu nedenle, ülke çapında etkili bir inovasyon politikasının uygulanması, ekonominin sektörlerinin çeşitlendirilmesi, daha yüksek üretkenliğe odaklanması ve yeni teknolojilerin uygulanması yoluyla sürdürülebilir ekonomik büyüme sağlanacaktır. Yukarıda bahsedilen bu koşullar yeni yüzyılın temel talebidir.

KAYNAKLAR

- Almukhambetova B.ZH. (2018). Yermankulova R.I. Aymaktardın innovatsiyalyk damu mekhanizmderin zhetildiru // Molodoy uchenyy. - №5.1 (191.1). - S.7-10.
- Davletbayeva, N., Taubayev, A., & Kuttybai, M. (2018). System problems of entrepreneurship development in Kazakhstan regions in conditions of globalization. IDIMT 2018: Strategic Modeling in Management, Economy and Society. 26th Interdisciplinary Information Management Talks.
- Eraydin, E. (2016). The role of regional policies along with the external and endogenous factors in the resilience of regions. Cambridge Journal of Regions, Economy and Society, Vol. 9, Issue 1, 1 March, 217–234.
- Industiyalyk – innovatsiyalyk damudın 2020–2025 zhyldar aralygyna arналған мемлекеттік бағдарламасы // KR Úkimetiniń 2019 zhylygy 31 zheltoksandagy №1050 kaulysy.
- Tsaurkubule ZH. (2018). Kenzhin ZH., Sultanova Z. Nauchnyye podkhody k otsenke konkurentosposobnosti regionov //Vestnik Kargu. Seriya Ekonomika. - № 4(92). - S.153 – 160.
- Ushachev, I.G. (2013). Sistema upravleniya – osnova realizatsii modeli innovatsionnogo razvitiya agropromyshlennogo kompleksa Rossii / I. G. Ushachev//Ekonomika sel'skokhozyaystvennykh i pererabatyvayushchikh predpriyatiy. – № 2. – S. 4-8.